

V sredo in saboto

izhaja in velja:

Za celo leto	6 for. 20 kr.
" pol leta	3 " 30 "
" četert leta	1 " 70 "
" mesec	— " 60 "

Po pošti:

Za celo leto	7 for. 50 kr.
" pol leta	3 " 80 "
" četert leta	2 " — "
" mesec	— " 70 "

SLOVENEK.

"Živi, živi duh slovenski, bodi živ na veke!"

Nar. pesem.

Oznanila.

Za navadno dvestopno versto se plačuje: 5 kr., ktera se enkrat 8 kr., ktera se dvakrat, 10 kr., ktera se trikrat natiskuje; večje pismenke plačujejo po prostoru.

Za vsak list mora biti kolek (štampelj) za 30 kr.

Rokopisi se ne vračajo.

Št. 63.

V Celovcu v sredo 8. avgusta 1866.

Tečaj II.

Lepa prošnja.

Naznanjali smo v št. 56 letošnjega „Slovenca“, da nam ostane za vredovanje na leto le 436 gld., ako vsi plačajo naročnino svojo. Te dni smo pregledovali bukve in našli, da znaša naročnina, kolikor je je še na dolgu, 587 gld. 60 kr.; torej se kaže na leto 151 gld. 40 kr. zgube.

Čestiti gospodje naročniki! alite, da nam za naš trud in naše sitnosti ne želite zgube še v denarjih? Ako ne želite, prosimo, naj vsi gg. naročniki, ki „Slovenca“ prejmljete, berž berž svojo naročnino poravnate. Za posamezne gg. naročnike znaša ves dolg le pravo malenkost, za nas pa narašča zaostali denar na 587 gld. 40 kr. Nas nihče ne čaka, mi moramo o pravem času potrebni denar šteti, — pa povemo očitno, da tega dolgo iz svoje moči ne bomo zamogli. Zatorej lepo svojo prošnjo še enkrat ponavljamo, naj se naročnina skorej dopošlje!

Število naročnikov je spet nekaj poskočilo; le samo trije poprejšni naročniki so „Slovenca“ nam poslali nazaj in pristavili besedo, da ga ne morejo sprejemati zavoljo pomanjkanja denarjev; 22 se je pa oglasilo novih, tako da hodi zdaj 19 iztisov več. 627 iztisov hodi torej „Slovenca in ni se bati, da bi moral poginiti, ako so naročniki mož beseda in plačajo dolg svoj. Prosimo!

Vredništvo.

Enake butare — enake pravice!

Ni jih besed, ki jih človek večkrat sliši in bere, kakor so te: „Enake butare — enake pravice!“ Pa žalibog, da so le gole, prazne besede, kar posebno čutimo mi ubogi Slovani. Že od leta 1848 sem le — torej že celih 18 let — slišimo te zlate besede kaj lepo po ušesih zvoniti; v resnici pa le vse pri starem ostaja. Ali bode mar znanprej tudi pri tem ostalo? Ako pojde po volji nemških časnikarjev, nimamo se nadjati nič boljšega, — saj so nemški časniki na Dunaju in v Gradcu ravno te dni spet pomolili svoje rogove in nam pokazali, kako radi da imajo nas Slovane pa koliko pravic nam hočejo ubogaime dati.

Djano je po nemškeje zvezi, Avstrija je po sili pahnjena iz Nemčije in postavljena na samosvoje noge, kakor se velikej in močnej državi tudi spodobi. Zdaj se more, pa tudi mora Avstrija znotraj tako uravnati, da bode enako pravična vsem narodom. Vlada je neki tudi v resnici volje storiti, kaj pa počenjajo časniki? Razsajajo, kakor bi vsem Nemcem za glavo šlo in izmišljajo pa po svetu trobijo take novice, da se mora vseh Nemcev poprijeti groza in strah. Najhujši panslavisti in reakcionarji so jo primahalni na Dunaj obsuli cesarja in ministre pa nagnali jih, da postavijo dvorne kancelarje. Dobili bomo, kakor ti listi naznanjajo zraven ogerskega, sedmograškega in hervaškega še dvornega kancelarja za Galicijo in Bukovino, drugega za dežele česke krone in tretjega za vse druge nemške dežele. Imeli bi torej v Avstriji šest dvornih kancelarij in ravno toliko kancelarjev.

Nam federalistom ti kancelarji nobenega

strahu ne delajo, timveč pridejo nam čisto po volji; ali le Nemcem to ne gre v glavo, da bi vsi narodi in vse deželne skupine imeli svojega moža na Dunaju, ki bi jih pri cesarju in v ministerstvu zastopal in zagovarjal. Dosedaj smo imeli samo Nemce ali pa nemškega duha navzete gospode okoli cesarja, ki so delali tisto nemško politiko, ki nas je pripravila v toliko nesrečo in sramoto. Zdaj se suče malo drugači, zdaj poje druga pesem, zdaj pa je tudi pri Nemcih ogenj v strehi in serce v hlačah: Slovani so zmagali, politika njihova pride do česti in veljave, tudi oni dobojo svoje možé okoli cesarja, — zdaj nas bojo poslovanili, zdaj bo Avstrija slovanska!

Ne bojte se ne, da pojde vse na nos na vrat po slovanski. Cesarska rodovina je nemška, vsa vladina mašina od ministra do vratarja je nemška, vsa armada od generala do poslednjega oficirja je nemška, vse šole in kancelije so nemške, — kako more čez noč vse to v zgubo iti in Avstrija slovanska postati?

Da bi Avstrija postala slovanska, in da bi znanprej poslovanovala, kakor je dozda ponemčevala, to federalistom ne leži ne v glavi ne v sercu, — federalistov geslo je: Enake butare — enake pravice, — med narodi naj ne bode gospodov pa tudi ne hlapcev, vsi smo bratje, ki naj živimo enake pravice!

Zatorej dajte nam narodom vsem dvorne kancelarje, pa bodite tudi pri teh pravični na vse strani. Prašamo, zakaj bimi Slovenci svojega moža ne imeli na cesarskem dvoru? Veseli nas serčno, da ga menda dobojo Poljaci in Čehi, da ga že imajo Nemci, Madjari in Hrvatje, — prašamo, zakaj bi ga

Besednik.

Pomorska bitka pri Visu

20. julija 1866.

(Iz „Novic.“)

Boj pri Visu, v katerem je avstrijsko brodovje tako slavno zmoglo, da prva zmaga ta ostane zapisana v zlati knjigi povestnice avstrijske, bil je že v več časnikih popisani, al tako živo, tako na drobno, da človek skor vidi, kaj in kako se je vse vršilo, še nikjer tako, kakor v tem popisu, ki nam ga je poslal častiti rojak naš, kateri je sam stal v vrstijunakov, ki so 20. julija poslali pomorstvo avstrijsko, pa poleg tega tudi ime slovensko. Ta tako živi vojni popis prebiraše smo še le prav čutili krepkost Koseskove pesmi, ko pravi:

Čujte bor! vojaške raje!
Krogla žvižga, boben poje!
Vse valí se v sip in prah.
Udri, udri, mah na mah!
Kjer zadene, iskra žine,
Šest jih pade, kjer porine,
Kdo je mar?
Ta pogumni korenine
Je slovenski oratar!

V svesti smo si, da vsi domoljubni bralci bodo tudi tako čutili z nami. Iz srca

smo hvaležni iskrenemu domoljubu, da na morji — brž po krvavi bitki — se je spomnil domovine svoje in poslal popis doma č domaćim! Mi pa mu za ljubav to izrekamo srčno hvalo in „slava“! Tako-le se glasi ta popis:

19. julija proti poldne smo izvedeli, da je italijansko brodovje (italijanske vojne ladije) pod admiralom Persanom dalmatinski otok Vis (Lisa) napadlo in da bombe meče v mesto. „Naprej z ognjem! dvignite mačke (sidra)!“ — tako je bilo povelje in ob polni ene bile so vse ladije napravljene na odhod in zunaj brodišča Fasankega. Pod klicem „hurrah“, ki se je daleč razlegal krog in krog, hitele so vse ladije v redu mimo admiralove oklepnice „nadvojvoda Ferdinand Maks“ imenovane, tu se postavile v napadni okljuk (Angriffswinkel) in potem nemudoma se podale v tek proti Visu: v prvi vrsti 7 oklepnic (Panzerfregatten) z zastavonosno ladijo na čelu, v drugi vrsti 5 lesenih fregat in ena korveta z linijsko ladijo „Cesar“ na čelu, v 3. vrsti pa mnogo topovskih ladij in nekoliko parobrodov; razun parobrodov so vse ladije bile oklepnice (z debelimi železnimi ploščami okovane ladije). Na ladijah pa so častniki (oficirji) in vojaki vsi vsi hrepeneli le po tem, da se brž brž udarimo z Italijanom. Med vojaki (mornarji) so večidel Dalmatin-

ci, Hrvatje ali Istrijani, morski pešci in topničarji pa Čehi, Poljaci in mnogo Slovencev — vsi polni zaupanja v slavno-skušeneja svojega voditelja kontre-zdaj vice-admirala Tegenhofa.

20. julija zjutraj bilo je južno vreme s silnim dežjem; morje je gnalo valove. Ob 8. uri smo zagledali Vis; v napadnem okljuku proti otoku jadraje smo zavoljo še zmiraj oblačnega vremena še le proti 10. uri zagledali sovražnikovo brodovje. Tikoma nad otokom je stalo na boj pripravljeno, kajti italijanski vohuni (špijoni) so mu iz Istre o pravem času glas dali, da smo mi od Fasane odrinili. Našteli smo italijanskega brodovja 28 ladij, med kterimi gotovo najmanj 11, morebiti pa celó 14 oklepnic, in med temi najnovejšega na Angleškem narejenega velikana „Affondatore“ (to je potapljačca, ker potaplja druge ladije), ki ga Italijani „Strašnega“ zovejo in kipo 3 do 6 centov težke bombe meče. „Evo na boj!“ — bilo nam je prvo znamenje, in zdajci se pomikujejo naše in sovražnikove ladije čedalje bliže, na čelu vsakemu brodovju je bila admiralova ladija, in v tem hipu smo bili le za streljaj saksebi, — vse omolkne; čujejo se le nekteri strašivni kliki! Iz blizo 50 dimnikov pa se valijo strašni oblaki črnega dima proti nebu, da je obzor temen krog in krog. — 50 minut čez 10. uro ustrelil sovražnik prvokrat iz admiralove

ne dobili tudi mi Slovenci? Nas Slovencev je 1½ milijon, mi Slovenci plačujemo ravno tiste davke, prelijamo ravno tisto kerv, imamo ravno tistega Boga in cesarja, zakaj bi nas posadili za duri, dokler bi uni naši bratje pri mizi sedeli? Mi Slovenci govorimo ves drug jezik in imamo vse druge potrebe, kakor Nemci po Gornji Avstriji in Tirolskem; zakaj bi nas pritkali spet k tem Nemcem? Da mar spet dobivamo deželne poglavarje, ki naše besede niti znajo niti ljubijo; — da mar spet prejemljemo postave v tujem, našemu narodu nepoznanem jeziku, — da mar ostanejo v kancelijah še dalje nemški jezik in uradniki, ki nad našimi kmeti po nemški razsajajo; da se mar po naših šolah še dalje našej mladini nemške besede v glavo zabijajo, zlati čas za pravo omiko in napredovanje pa krade? Mi Slovenci po notranji Avstriji delamo, kakor zgodovina priča, eno celoto, eno deželno skupino; zakaj bi ne imeli tudi skupaj enega zagovornika pri cesarju, kakor ga imajo drugi narodi? Naj postane resnica znana cesarska beseda: „Enake butare — enake pravice, dajte nam notranjeavstrijskega kancelarja. Bere se pa tudi, da druge zgodovinske skupine zazdaj dobijo „ministra brez portfelja“. Za ime nam ni nič mar, nam je vse eno, da le dobomo gospoda, ki ima stol in glas v ministerskem svetovalstvu; tega pa tirjamo po pravilu: Enake butare — enake pravice! Dajte nam za zdaj ministra brez portfelja; ko se pa državnopravna prašanja dokončno rešijo, hočemo dvornega kancelarja za notranjeavstrijske dežele.

Politični razgled.

„Z Bogom, nemški bund!“ kličemo mi iz čelga serca in z nami vred gotovo tudi vsi Slovenci, kakor se je tudi ta glas razlegel že od l. 1848, in se razlega zdaj od vseh slovanskih pokrajin. Pa tudi Nemci — centralisti, avtonomisti — postajajo že drugačne misli in začenjajo pisati, da je res treba zdaj vpeljati ravnopravnost vseh narodov in jezikov, le to še nekako silno povdarjajo, da gre pred vsem gledati na nemško omiko in jezik, češ, ker je Avstrija z njuno podporo postala to, kar je. Da res je postala — tako nesrečna in neuravnana! Vendar pa upamo, da se bodo sčasom še bolj sprevergli in da bo mogoče z njimi tudi kaj pogajati se. Še pred 14 dnevi smo jih čuli

na vse gerlo vpiti, da je brez nemške zveze po Avstriji djano. In glejte, v takó kratkem času nastopili so že boljše pot! — Naznanele so se nam zdaj tudi že točke za mirno spravo: Vse je tako, kakor smo oni dan naznanili. Avstrija stopi iz nemške zveze, ki je bila nenaravna in nam ni nikoli nič dobička donasala, pač pa veliko škode in stroškov. Na severju se napravi zavezna država, ktereji stoji na čelu Pruska, na jugu pa zveza posamnih držav (brez Avstrije), ki se bodo potem s severno zvezno državo v medsebojnih državopravnih, kupčijskih in družih zadevah in razmerah pogodile. Priprave za parlament se tudi že delajo, in Bismark bo gotovo skerbela, da se napravi med severjem in jugom kaka tesnejša zveza ali celo edinstvo, po čemur že tudi nekateri časniki iz južnih držav vpijejo, če jih Napoleon ne bo ustavil, in z njim vred druge velike države. Avstrija plača tudi Pruskej 20 milijonov tolarjev (30 mil. v sr.). Ker bo vlada skoraj ta denar priskerbela in vstela, tako je upati, da bode pruska armada že gotovo konec tega meseca čez naše meje. Ogersko, doljno in zgornjo Avstrijo je že zapustila, pomikuje se pa tudi že iz južnih krajev Česke krone dalje naprej, ker ondi kolera hudo razsaja in jih veliko po bolnišnicah pomori. Tako jih je one dni v bernski realki, kjer ranjenci ležé, izmed 210 naenkrat 90 umerlo. Pravijo pa, da se je kolera zato tako hudo med njimi vgnjezdila, ker so vojaki po dolgem in težavnem potovanju vsi utrujeni naenkrat začeli predobro in samopašno živeti, ter vino in žganje piti. Vendar pa tudi Bog ve, zakaj da kozi rog odbije, — toliko presilnih tirjatev in davščin, ki so jih ubogim prebivalcem nakladali in jih na beraško palico pripravili, tudi ne more brez kazni ostati, krivica je v nebo vpila.

6. t. m. so se začeli v Pragi naši in pruski poslanci zastran miru posvetovati. V ta namen je prišel tje pruski minister vojaštva gen. Roon. Tudi novi pruski namestnik česke dežele, gen. Vogel von Falkenstein, je že tam. Upati je, da se skoraj o vseh rečeh porazumeje, ker so posamezne točke vse že poznane. Pruski kralj in Bismark sta se 31. jul. v Berlin vernila. Piše se, da je moral Napoleon hudó pritisniti, preden sta onadva na primirje privolila, — da pa od vsega tega nič družega noče razun za nevesto svojega sinu hčer pruskega kraljeviča — naslednika. Pa pustimo to. Po vsaki

ceni pa vsak lahko vidi, da se pruski diplomati kakor njihovi vojskovodje zelo podvizajo, in da bi radi zdaj prej ko mogoče mir sklenili, toda z vsakim posebej, kakor je bila tudi vojska z vsakim posebej. To je sicer lepo in hvalevredno, le to bo nekako čudno, ker bo večidel vojaško pravo obveljalo. Razun Saksanske, kjer še ostane stari kralj Janez, postanejo Hanoveranska, Nasavska, Hesenska in Frankobrod pruske dežele in zgubijo svojo dozdano neodvisnost. To je zgodovina časov. Mi bi pa pri tej spremembi samo to radi, da bi se Avstrija prej ko mogoče politiško prerodila in tako prenovila, da bi skoraj zamogli vsem nevarnostim se ustavljati in kolikor mogoče svobodno živeti. Kako bodo pa začeli zdaj Avstrijo uravnovati, ni še znano. Da ne gre več po centralistični in dualistični poti, je dosti spričano; treba bo tedaj kaj drugega poskusiti. Bog daj in sreča junaška! — Italija se je precej dolgo obotavljala skleniti premirje, ali zdaj ga je vendar. — Kaj pa tudi hoče? Dvakrat prav dobro tepeni ne ostaja družega, če zraven še tudi Napoleon na ta ali drugi način pritiska.

Dežele notranje-avstrijske.

Iz Celovca. (Juternja zarja; dež. strelci; vkvatirovanje; pošta zaoztaja; naši korenjaki; nove puške; huda ura). Sperva bi bil človek mislil, da bojo Nemci naši obnoredi, da je nemška zveza pri kraju in da je na Dunaju oklicano obsedno stanje. Pa kri se je malo ohladila, serce se pomirilo, in že sliši se, kako prevejeni Nemci sami terdijo, da je dobro za Avstrijo, da je konec nemškim homatijam. Saj Avstrija od Nemčije ni imela nobene pomoči, sreče in slave, veliko pa je trosila za nemške zadeve ljudi in denarja. Tudi na Dunajčane so hudi in grajajo jih, da so tako ravnali: Centralizmu in dualizmu je odklenkalo in nastopiti moramo „prosto pot“, ktero nam je naznanil septemberski manifest in ktera pelje do ravnopravnosti vseh dežel in narodov. Človeku pač dobro dé, ko sliši nekdanje centraliste in dualiste tako govoriti, to je juternja zarja, ktera nam po černo temnej noči naznanja veseli beli den. — Minuli teden so v Celovcu nabirali prostovoljce za „deželne strelce“. Dobili so jih vseh vkup 116, med njimi so mladi

ladije, in brž sledi strel za strelom. Mi pa smo še zmiraj mirovali in v napadnem okljuku krmili proti sovražniku. Ko smo dospeli daljavo, od ktere strel gotovo zadene, nam doide znamenje: „Primate vrage!“, in zdaj začne se bor; krogle žvižgajo, bombe grmijo, tak je vojni roj, da ne dá se popisati; ne vidi se družega kot dim smodnika in oglja, vmes pa se topovske strele bliskajo. In že po malo minutah se nam razpne znamenje: „V dno prederite vrage!“ Zdajci pa se z vso silo in strašno hitrostjo (13 morskih milj v eni uri) zaletimo na sovražne ladije, prederemo njegovo vrsto in zdaj na levo zdaj na desno po vsej širjavi streljaje delamo veliko škodo vražjemu brodovju. Zaženemo se na admiralovo ladijo, al neka oklepnicica nam zastavi pot; skušamo jo pogrezniti; trčimo skup, pa odletimo saksebi in zadenemo sovražnika le v zadnji del, vendar tako čobro, da mu polomimo več plošč na železni oklepnici, in to ga primora, da hitro beži. V tem boji dobimo prvo znamenje zmage: trobojno zastavo italijansko (belo-zeleno-rudečo), ktero so mimogredé naši mornarji strgali s fregate. Vsa razkačena je dirjala naša admiralova ladija naprej; v tem hipu pa se zaleti druga sovražna v nas pod desnim okljukom tako-le: >; grozovita je bila zdaj nevarnost; sovražnik nas je hotel v dno potopiti, mi pa njega; ali

on ali mi — to je bila zdaj pravda. Strašno se zaletimo skup — grozen tresk na tresk; vse pada v ladiji na tla, veliko se jih rani — mi smo sovražnikovo ladijo v bok (Bauch) zadeli; kakor dva elastična balóna odskočite ladiji druga od druge. Sovražnikova ladija nam le za trenutek pokaže vdrto stran s polomljenimi oklepnimi ploščami, se nagne na levo (backbord) proti nam, tako, da so na desni strani (steuerbordseits) pripeti čolni se prekucnili. Strašno vpitje! pri strelnih linah na desni se prikažejo črne glave — in v manj kot v dveh minutah potem, ko smo vkup trčili, ni bilo ne sledu ne tiru več od ene največjih in najkrasnejših dveh oklepnih italijanskih ladij, ktere moč je bila toliko kot moč 1000 kónj, in ki je imela 700 vojakov — ladija „Re d' Italia“ (italijanski kralj) imenovana, vtonila je! Le lesovje in kakih 200 mornarjev je plaval po morji ter vpilo po pomoči in rešitvi. Admiral nam ukaže, naj brž čoln dene mo na morje; al v tem hipu pridrvite dve sovražni ladiji na nas. Naprej z vso silo smo zopet na desno in levo ogenj metaje udarili na tretjo oklepno fregato, vendar je nismo mogli utopiti, kajti na okljuku (Winkel), pod kterim se vojna ladija zaleti v ladijo, je vse ležéče. Ker so se tudi vse naše druge ladije borile s sovražnikom in so storile kar koli je bilo mogoče, je bilo s silnim zaletom našim sovražnikovo bro-

dovje vse zmešano, njegova vrsta popolnoma predrta in brodovje deloma ločeno; al kmalu se združi na mestu, kjer smo mi pred začetkom bitve bili, mi pa smo se pomaknili na njih mesto kraj morja. Prekrenivši prednjo stran hotli smo zopet napasti sovražnika, al ker ste mu dve ladiji goreli, se je umaknil, in po sila grozni bitvi, ki je trajala poldrugo uro, je nastopil počitek. Proti dvema popoldne je, kakor je bilo videti, sovražnik hotel se nekoliko maščevati nad nami; poslal nam je „Affondator“ naproti, ki je po 2 do 3 cente težke bombe metal; brž ko ne je mislil, da smo veliko zgubo trpeli in smo zato poparjeni. Ko pa vidi, da se brodovje naše brž vzdigne in mu gré naproti, se vrne z vsemi svojimi ladjami ter gré naproti otoku sv. Andreja. — 20. minut čez 3. uro popoldne smo še zmiraj pazili, kako se je sovražnikovo brodovje nazaj pomikalo. In zdaj se nam prikaže druga grozovita dogodka. Kakih 6 morskih milj daleč od nas se mahoma vzdigne dimno valovje proti nebu; kmalu potem slišimo pok na pok, in oklepna fregata „Principe Carignano“, ktero so dopoldne naše granate zažgale, se je razpršila v zrak! In zmiraj dalje in dalje se je pomikalo italijansko brodovje proti jugozahodu, mi pa smo priplavali v ladjostajo v Vis (kjer je posadka hrabrih graničanov Ličanov) z neskončnim veseljem od ondašnjih prebivalcev

fantalini pa tudi bolj stari, eden ima celo že 60 let. Tudi drugi vojaški novinci dohajajo sem le iz vseh dolin naše dežele in se pridno vadijo. Veči del jih pa še nosi svojo domačo obleko, kar je ljudi na misel pripravilo, da vojaške obleke zmanjkuje. Ljudje ne morejo tega nikakor zapopasti, kako da pri nas, kjer toliko in toliko milijonov vsako leto gre na vojaške potrebe, poslednjič vojakom še obleke in druge potrebne oprave ne morejo dati. Naj se torej novinci skorej preoblečejo po vojaško in se tako hudobnim ljudem jeziki zavežejo.

Časniki so oznanjali, kako je pri severnej armadi vse šlo križema in po koncu. Kako lahko se to zgodi, prepričali smo se v Celovcu te dni, to je 3. t. m. Napovedalo se je namreč po hišah, da pridejo deželni lovci — štajerski in kranjski — za en den in eno noč v kvartir. V petek so ljudje res za strelce kuhali, strelci se pripeljejo po železnici, pa v hiše jih le ni, kuharice so razsajale in norele, da so zastoj tako dobro kuhale, pa vse ni nič zdalo, — strelcev le ni in jih tudi ni bilo po nekterih hišah, v druge jih je pa priderlo več, kakor jih je bilo napovedanih, in pravili so ljudje, da so pred mestno hišo še ob treh ubogi strelci stali in da niso vedeli, kam ž njimi. Prišli so v hiše, kamor so bili v petek napovedani, v pondeljek, pa brez — napovedovanja. Takih zmotujav bi vendar ne bilo treba, kedar le nekaj kompanij pride. Ti lovci so se videli pravi korenjaki in so ljudem kaj dopadli; to so pa tudi naši Nemci, ki mislijo, da se po celem svetu nemški govorijo, kaj stermod gledali, ko so slišali med strelci skorej samo slovenske glase. V nedeljo so imeli v stolneji cerkvi cerkveno paradu, v pondeljek so nas zapustili in jo mahali proti laški meji; po naših mislih ne bojo dobili veliko dela več. Primirje je podaljšano tudi z Lahom za 4 tedne in ta čas se bode dokončni mir sklenil. Zatorej nihče ne more zapopasti, da vojake tako nanagloma na Laško prevažajo; še listov in časnikov železnica ne sprejema! Ljudje se zavoljo tega kaj hudujejo, tinveč ker bi se za pisma in časnike pač lahko še en voz pritvezel. Ni treba in tudi ni pametno, ljudi tako strašiti in dražiti. — Nekteri strelci imajo že puške po novem kopitu, nekaj jih ima že iglenice ali puške na iglo, nekaj pa spet drugačnih, ki se pa tudi od zadej bašejo. Skorej jih dobojo vsi take in v Borovljah jih je, kakor „Klagenfurte-

rica“ oznanja, naročenih 25.000. — Zavoljo slavne naše zmage na morju je neizrečeno veselje po celem deželi: Kaj tacega Avstrija še ni doživela in se tudi zdaj ni pričakovalo. Veselje naše pa je še tim več, ker sta dva naša koroška rojaka bila na tisti barki, ki je veliko laško barko prebodla in potopila. Baron Sternek je vodil kermilo, Alojzi Knafl, sin zdravnika v Svincu, pa je bil pri mašini. Gotovo dobita od cesarja zaslužen plačilo, mi jima pa kličemo: Slava! V nedeljo večer bila je huda ura z dežjem, gromom in bliskom. Dež je celo noč in še zjutraj potem lil. Nastal je ob enem tudi nenavaden mraz, — po hribih je zopet sneg zapadel.

Iz junske doline. ?? (Nemški v eternejaci; — „Slovenec.“) Jeli so celó nemški časniki pisati zoper nemško zvezo; še celó staro „Presse“ je pamet srečala, — pozno sicer, pa vendar bolje, kakor nikoli! Samo to še obžaluje, da se vprihodni ne bodo mogli izhodni narodje z nemško omiko osrečevati. Nesrečni kulturonosci, kaj hočete s tim reči? Ako vam pameti ne manjka, je to ironija; kajti s posilovanjem nemščine se le stavijo zapreke, da se narodi ne morejo omikovati in napredovati. Zgodovina in skušnja uči, da se narod zamore le samostalno na podlagi svojega jezika izobraževati. „Presse“ se še ni sprijaznila z narodnostjo, čeravno priznava, da se Avstrija ima edino le na svoje narode opirati. Za „Presse“ bojo skorej tudi drugi nemški časniki svoj plajšč zasukali. Najgorkejši in najstrastnejši je zagovarjal „Volksfreund“ to, naj Avstrija pri Nemčiji ostane za vsako ceno in naj za blede pa prazno bliščobo rimsko-nemške cesarske krone vojsko dalje zene do poslednjega moža. Čudimo se, da „Volksfreund“, kterege glava in serce je menda kardinal Rauscher, tako vganja, večino avstrijskih narodov žali in draži pa blage namene visoke vlade ovira in podira! To je tista gospoda, ki sedanje gibanje raznih narodnost za nekeršansko in ajdovsko obsoja in pogublja, pa vse nemške rodoljube, ki se za svoj narod potezajo, kot najhuje puntarje v deveti pekel pahá. Pa še „Volksfreund“ — ako v svojej buči nima samo le slame — bode se scasoma zmodril in govoril za Avstrijo ne pa za Nemčijo. In take časnike podpirajo naši rojaci, ki se štejejo celó za stebre in voditelje našega naroda, slovenskemu političnemu listu pa še toliko podpore ne privošči, da bi v tako

viharnem času zamogel vsak dan ali vsaj trikrat na teden izhajati! Naši hrabri bratje harvaški, od katerih ne moremo reči, da bi nas Slovence po številu ali presilnem blagostanju prekosili, smejo se hvaliti s tremi dnevniki. Nemški del štirské dežele šteje 3 dnevnike razun drugih časopisov, in tudi lahko, ker imajo močno podporo med ptujci. In mi Slovenci bi enega ne šteli! S tim, da pomanjkuje denarja, menda se ja ne bojo izgovarjali oni visoki gospodje, od katerih celi slovenski svet ve, da so bogatinci; ravno teh pa med naročniki menda največ menjka.

Ali se jim mar novice zdijo prestare? Zakaj pa ne pomislijo, da po tednikih ni mogoče toliko novega naznanjati, kakor po dnevnikih in da brez podpore tudi ne bomo doživeli dnevnika? Ali jim je mar politika premalo ostra in prepohlevna. Vemo za take naročnike, katerim je „Slovenec“ prehud in ki se zanj boje. Gotovo se „Slovenec“ krepko in moško poganja za naše pravice; in kdor ima le količkaj političnih možganov, priznal bo, da je zmernost silno potrebna, posebno pri naših okoliščinah, in da le terden in krepk mož zamore svoje nasprotnike terdeno in krepko prijemati. — Kdor sebe in svojo reč zanemarja, kaže, da se sam ne čisla, in takega tudi drugi zaničujejo, zatorej se godi, da nas še s slovenskimi pozivi ne počastijo, tim manj z drugimi napravami — da vse ostaja pri starem — nemškem kopitu. Tedaj kviško bratje, da skupno ustrezamo skupni potrebi!

Iz Borovljan. (Nemško gledališče; vesela novica; vreme.) Nekaj tednov sem smo imeli tukaj nemško gledališče. Naj pa napravijo za vsako hišo nemško gledališče in nemško šolo, prenaradili nas ne bojo — mi ostanemo, kar smo po božjeji milosti, Slovenci. Premagali smo l. 1848 še hujše sitnobe, bomo gotovo tudi sedanje. Nemško gledališče je šlo rakom žvižgat in mislimo, da ni pripravilo na nemško misel žive duše. To bi bilo pač kaj lepega, ko bi nas mogli motiti ljudje, ki hodijo s trebuhom za kruhom, naj si potem služijo svoj kruhek ali na odru, ali v fužini ali v pisarnici: Mi smo mi! — Od samega veselja smo zdaj v Borovljah vsi po koncu. G. Rosthorn, imeniten podvzetnik na Dunaju, je med nami, in si je naročil, naj 5000 pušk tako prenaradimo, da se bojo od zadej basale. Samo cev ostane stara, ves les in vse drugo železje bo novo, tako da imamo zdaj dela dosti. G. Rosthorn ostane pri nas menda celih 10 tednov, da se teh 5000 pušk prenaradi. Prinesel je še tudi to novico, da zanaprej v Borovljah menda ne bo več dela zmenjkovalo, ker se bo toliko pušk — za celo armado — prenarajalo. — Pesji dni se kaj čudno in hudobno obnašajo. Bliska in treska, vsak den privihra kaka ploha in še toča vmes šterka. Ljudje ne morejo pšenice in ječmena pod streho spraviti, tako da se po njivah že škoda godi. —

Iz Ljubljane 1. avgusta. (Mir; kaj bo z nami Slovenci?) Odkar se je začela obračati politična situacija na mir, so se tudi tukaj ljudje en malo vpokojili, saj smo si že zdavnej želeli miru, kterege nam je tako zlo treba. Tukaj skoraj namerjpa že tudi strah pred sovražnikom človeka še bolj vznemirja, kakor kje drugod v kakem varnem zavetju, zatorej tem bolj hrepenimo po miru. Akoravno politične notranje razprave zdaj v tako viharnih časih počivajo, kajti vsa pozornost je obrnjena na vnanje nevarnosti; vendar se pa nadjamo, da nam že enkrat nastopijo boljši časi in da bode po premaganih nevarnostih vlada tudi vedno vdanih Slovencev se spomnila. Zatorej nas je prestrašil glas, kteri gre po nekterih časopisih, da se bodo napravile tri dvorne kancelije takraj Litave, namreč za dežele česke krone, za Galicijo in pa za druge dedne dežele. Po tem takem bi dobili mi Slovenci z nemškimi deželami skupaj dvornega kancelarja, bili bi tedaj v velikej manjšini in godilo bi se

(okoli 6000) sprejeti in kot rešitelji slovesno pozdravljani.

Smrt so storili na naših ladijah: poveljnik oklepnice „Drache“ kapitan baron Moll, poveljnik fregate „Novara“ kapitan Erik of Klint, zastavnik Proch in še kakih 30 vojakov; kakih 70 do 80 je bilo ranjenih, večidel lahko ranjenih. Med našimi ladjami je linijska ladija „Kaiser“ največ trpela; tri sovražne oklepnice so jo naenkrat napadle, in kmalu bi jo bile z vsemi 900 možmi pogreznile na dno morja. Tudi ostale ladije so precej trpele, vendar nobena ni bila itakó poškodovana, da ne bi bila za vojsko pripravna; v 14 dneh se morejo vse do dobrega popraviti.

Italijanom pa smo že na bojišču ubili gotovo 150 mož, in zgubili so dve najlepši oklepnih fregat. Višanje so nam 21. julija pripovedovali, da se je ob 11. uri po noči Lahonom v sredi morja še ena ladija razletela; to je morala tista biti, ktera je od nas zapaljena pobegnila iz bojišča.

Po noči je tudi 16 mož iz ladije „Re d' Italia“, ktero smo v dno potopili, priplavalo na kopno (suho). Le sami ti so si življenje oteli (plavali so neki 19 ur v eno mer po morji.) Povedali so, da se je admiral italijanskega brodovja Persano le pol ure pred potopom iz svoje ladije podal na druge ladijo; sin njegov pa je ostal in z vsemi družimi vtonil, in da tudi vojna kasa s 7 milijoni

frankov je bila v potopljeni ladiji. Ako se tej zgubi prišteva še škoda potopljenih dveh fregat z 2 milijonoma gold. in z ostalo drugo škodo, se vidi, da smo sovražniku s to zmago vsekali tudi veliko denarno rano.

Vojaki, ki so bili priča, so mi v Visu pripovedovali, da so kmetje v Visu, ko so videli, da se naše ladije proti sovražniku pomikajo, na neki griček prisopli, kamor se je bila Viška posadka umaknila; tū so na kolena padli in s povzdignjenimi rokami Boga milosti prosili za nas, kterih nas je bilo veliko manj kakor sovražnika.

21. julija popoldne je v Visu bil pogreb umrlih; na večer smo zapustili Vis in danes zvečer smo zopet bili v Fasani.

Mnogo bi Vam imel še povedati, al mudí se, da to pisemce oddam. Le to še rečem, da je brodovje naše ta dan čuda čuda veliko dovršilo, in to pot za osobito avstrijske in še posebej za jugoslovanske interese. Mi smo gospodarji sinje Adrije; Italijana menda ne bode več, zato tisočerni živio in slava našemu Tegethofu!

Na morji 22. julija 1866.

Umekov G.

nam kakor doslej. Vendar upamo, da temu ne bode tako, temuč da vlada ne bode prezirala naših pravičnih zahtevanj, za ktera že tako dolgo moramo prositi. Upamo tedaj, da bode ta glas ostal le časopisarska raca, ktera bo splavalala po vodi. Saj nam že vendar enkrat mora zasijati solncelepše in boljše prihodnosti.

Iz Cirknice. J. J. (Vojaška nabira novincev. Somenj. Društvo sv. Mohorja. Vreme). Perva in druga nabira vojaških novincev je šla pri nas res polževo pot. Pa dobro, da je vojska pri kraju in da je bil strah prazen, ki ga je glas o černej vojski napravil. Črna vojska bi bila druga nesreča za nas, ker še to bi bilo na polji konec vzelo, kar je zrastle in vse bi neobdelano ostalo in, ako bi bili premagani, bilo bi vse še hujši za nas.

Ni čuda, da je velik strah prešinil sploh vse: tudi tukaj je posebno ženstvo jok in vriš zagnalo, kakor da bi bilo konec sveta; pa hvala Bogu, da se ni to vresničilo, in da se za zdaj tega nam ni treba bati.

Kako pa z nabiro prostovoljcev pojde? Javeljne se jih bo kaj iz kmetov oglasilo. Ako je c. k. denarnica zmožna za plačo in obleko prostovoljcev, zakaj bi k vojaštvu namenjenim ne bila?

Da bi za vojaštvo sposobnih fantov v našem cesarstvu primanjkovalo, ni se nam treba bati, ker samo tukaj v Cirknici bi se jih bilo 30 dobrih dobilo brez vse škode, sicer sta pa le dva pekovska pomočnika poterpela bila. Zraven pa bi vsi ti bili pravi korenjaki in bi bili sami Prusa v beg zapodili, mi ostali pa bi tudi po noči imeli več miru in pokoja, menj pa tepenja in pobijanja. Tudi za celo našo okolico bi bila velika sreča, ako bi jo bil še marsikdo pobasal k vojakom.

Kar pogajanje za mirno spravo zadeva, res da si vse mir želi, ali kakor se čuti, ne bo Avstrija brez škode in sramote ostala. Mi Slovani smo le s poštenim mirom zadovoljni, rajši žrtvuemo sebe in premoženje in do zadnjega moža kri prelijamo, kakor da bi se Nemcem še na dalje pustili podjarmiti.

Dajte Slovanom, kar jim po pravici gre, in videli bote, da Avstrija bo rešena. Kako dobro in prav bi bilo, da bi se bila vlada s svojimi narodi prej kaj posvetovala in porazumela, kaj je v tej ali drugej reči stori, preden se je dala na vrat na nos nemškimi frankobrodskimi politikarjem voditi! Po takej skušnji in nesreči se bojo naši politiki vsaj enkrat naučili, ktera politika je prava in srečna. Slovanska politika daje vsem narodom pravico, Avstriji pa moč in slavo, — te se naj Avstrija derži in gotovo ne bo za njo napeno!

Tukajšni somenj na sv. Ane dan je bil kaj slab; tako malo ljudi je bilo, kakor da bi se bil pratikar za sejm zmotil; še ti kramarji, kar jih je bilo, imeli so čas. Nikogar ni bilo razun nekaj beračev. Da, res prav žalostne čase smo doživeli; pa saj se ni temu čuditi. Deržavno gospodarstvo je slabo, davki veliki, letina slaba in zdaj še vojska, to vse kaže nam slabo prihodnost. Le temu se vse čudi, kam da pride toliko denarja; mislili smo, da gre za armado, vojska pa je pokazala, da smo tudi na to stran zaostajali za drugimi. Da bi tako drago in kervavo plačani nauki le zanaprej spet zastoj ne bili in bi staro sistemo zasukali na bolje!

Društvene knjige sv. Mohora smo že prejeli, in so tukajšnji novi udje kaj veseli in zadovoljni z njimi, samo to moram opomniti, naj bi se ne obrezovale preveč. Veliko družnikov jih daje, kar jih je ene velikosti, več vkup vezati, ako so pa že prej preveč obrezane, treba je še druge po unih porezati, pri čem jih pa potem ozek obrobek kaj pači.

Vreme je kaj slabo sem le en čas, skoraj vsaki dan dežuje, tako da se pokošena trava in požeto žito ne more spraviti, da še to, kar je zrastle, prišlo bo po mokroti pod zlo.

Jezero naše je pa že tako narastlo in senožeti zalilo, da že po nekterih krajih za seženj na debelo voda stoji; in ako kmalo suho vreme ne nastane in do sv. Mihela ne odstopi voda, da bi se kosilo, bo spet slaba za seno tudi to leto; lani in letos, kakor se zdaj kaže, prav nič nismo dobili z jezera. Posebno za Jezerce gre huda, lani jim je ogenj vse končal, letos bode pa voda vse potopila. Bog pomagaj!

Iz Doline. (Domoljubje spi! Letina). Dovolj mi, dragi „Slovenec“! malo vrtic, ktere so gotovo prve iz našega Brega. Prve pa bi morale biti vesele, ali žalibog, da bodo le tužne in žalostne. Oko mi britke solze toči in žalost serce trga, če malo pomislim, kako je z našimi rojaci tukaj. Rekel bi skoraj, da je tu res dolina solz! — Kar se letine tiče, bo za naprej trda, nemila suša je odnesla nam lep del pridelkov, trtina bolezen se je zopet prikazala in potrla nam vse upanje, da bo še kedaj bržanka obrodila: k temu je pritisnila huda vojska, ktere se zelo bojimo, ker vemo, da nam nič ne koristi. Res pretrde šibe božje! Hvala Bogu, da se dosihmal ni pridružila še kaka huda bolezen, ki je vojske vedna tovaršica! — Kar se narodnosti tiče, stoji z njo pri nas prav revno, vse spi in dremlje v trdem spanju, kakor da bi jih bila Bržanka omamila. Omenil je že „Ilir. Primorjan“, da zdihujejo vasi Dolina, Boljunec, Boršt, Rimanje, Klavec i. t. d. pod laškim jarmom, ki v Kopru stoluje in se tam vedno le laški pisari in uči. Da pa naši slovenski župani pri lastni mizi italijanščino pitajo in glešajo, to je res kaj čudno, ker naši možje berejo le slovenske časnike, ljudstvo dobro slovenski govori in le mrvice italijanskega ne pozna. Tu ne vprašam, kdo in kaj je temu vzrok, le željo vseh izrečem: Naj se v kratkem enkrat odpravi ptujščina iz naše pisarnice in naj se ljudstvu v slovenščini dopisuje, tisti pa, ki ptujo reč zastopa, naj se odpravi, ako mu je res naš jezik še tako preterd in preokoren, kakor je poprej trdil. Dober je naš kruh, naj bo dober tudi naš jezik! Drugikrat kaj več o tem. (Lepo prosimo! Vred.)

Južno bojišče.

Velike in silne zgube, ki so jih Lahi dobili pri Kustoci in Visu, niso jih spametovale. Njihove bojne čete so se kljubu vsemu temu vedno dalje pomikovale, tako da je bilo že eno kardelo Cialdinijeve armade blizu Soče, drugo je pridervilo blizu Trente, Garibaldi pa se klati v okolici Gardskega jezera, ali ne more nikamor kaj prida opraviti. Tako je zdaj velika laška armada razstavljena, — naši so pa še vedno po terdnjavah. Kakor so oni dan terdnjavo pri Rovigu pokončali, tako so tudi nekaj dni potem storili z uterjenim mostom pri Borgoforte. — Laškim generalom se tudi slabo godi. Nekteri popuščajo službe, drugi pa, kakor admiral Persano, so v preiskovanju, kakor naši generali: Clam-Gallas, Gondrecourt, Henikstein, in morebiti še celo Benedek. Po vsaki ceni pa dobé Lahi Beneficijo in zavolj mejá se bodo neki z naso vlado potem v mirovni razpravi bolj določno zmenili. Prav bi bilo tako!

Severno bojišče.

Severno bojišče — za našo slavo grob pa tudi vstajenje — se zdaj konča, ker je primirje sklenjeno in bo skoraj tudi mir. Marsikaj bi se še dalo z njega povedati, zlasti o silnih davkih, ki so jih zmagonosni Prusi povsod, kamor so prišli, nakladali in

v več krajih ljudi ob vse pripravili, — česar ne bi bil človek od njih nikdar pričakoval! — ali to bi bilo preobširno in preveč; zatorej le še to omenimo, da je naša posadka iz Terezinske trdnjave na Českem planila 28. julija na sovražnika ter je tedaj tudi bližnji železniški most pokončala. Ker je bilo tačas že primirje, posadka pa tega še vedela ni, hotel se je pruski poveljnik v Pragi zaradi tega silno maščevati ter je napovedal mestu, da mora zanaprej vsak dan dajati 10.000 centov ovsá, 600 c. moke, 500 c. kave, 150 c. rajža. Kakor hitro je pa naša vlada za to zvedela, naznanila je berž pruskemu poveljniku, da je tu zmeta bila, ker se tedaj posadki ni še nikakor moglo primirje naznaniti, — to je tudi sovražnika nagnilo, da je berž silni davek preklcal. — Zadnje dni so prišli Prusi tudi v Pelzen, ter naložili davka za celi okraj 150.000 gld. — Kakšnih pripomočkov da se je Bismark posluževal, priča nam med drugim tudi to, da je znanega Madjara Klapka in še druge pregnance (Vetter, Türr, Košut itd.) našantal, da naj bi bili na Ogersko planili in tam punt vneli. Res je tudi hotel Klapka svojo srečo poskusiti. Nabral je neki po pruskih terdnjavah blizu 1525 ogerskih vjetnikov in jo vdaril 29. jul. z njimi skozi Jablunkovo sotesko na Ogersko; ali bilo je vse brez vspeha, kjer so vjeti vojaki hitro od njega pobežali in je on tako ostal na cedilu pa se hitro spet moral na Prusko verniti. Tako ravna konservativna pruska vlada, pregnanci pa se niso nič naučili, pa tudi nič pozabili! — Na Parskem so Prusi Norimbergo posedli in prišli neki celo do Ratisbone, — ali zdaj imajo tudi ondi primirje.

Razne novice.

* „Slov. Glasnik“ se v svojem poslednjem listu kuja, da je „Slovenec“ tudi „ljubljsko dekanijo“ prišteval k „sirotam“, kajti izmed vseh dekanij šteje ona največ udov, namreč 266. Na to odgovorimo: Odbor družbe sv. Mohora je naprosil vse obč. dekanje, naj oni prevzamejo družbinsko predstojništvo svoje dekanije, in so tako vodja in oče družnikov dekanije svoje. Vsi gospodje dekanji so to prošnjo tudi blagovoljno uslišali in so dekanjski predstojniki ali očetje. Le prav malo jih je takih, ki za družbo in njene zadeve nočejo marati. Le po tem in ne po številu družnikov smo imenovali „sirote“ vse tiste dekanije, katerim družbin predstojnik ni dotični g. dekan; med te pa spada tudi ljubljanska dekanija. — Na drugi strani pa gre tej dekaniji prvo slavno mesto izmed vseh dekanij po naši Sloveniji. — Zdaj smo to reč menda dosti jasno povedali.

* Zagrebško stolno korarstvo je za bojne potrebe darovalo 2000 gld.

Na znanje!

Že smo oznanili, da so nam letošnje bukve družbe sv. Mohora že potekle do čistega. Vendar se še oglašajo novi družniki za l. 1866 in pošiljajo nam dnarjev. Prosimo, da se to ne dela več, da ne bo zmešnjave in dopisovanja. Denar, ki se nam je pa že poslal, shranili smo za leto 1867. Naj dotični družniki tega ne zabijo in nam prihodnje leto denarja ne pošiljajo!

And. Einšpieler.

Dunajska borsa 6. avgusta 1866.

5% metalike	61.65
5% nacional	65.90
1860 derž. posoj	75.60
Bankine akcije	728.—
Kreditne	144.40
London	129.50
Novi zlati	6.16
Srebro	128.—